

تعداد سپاهیان عمر سعد چند نفر بوده‌اند؟

۲۷ مهر ۱۳۹۴ ساعت ۱۸:۱۳

بین تاریخ نویسان در مورد تعداد سپاهیان عمر اختلاف زیادی دیده می‌شود تعداد آنها را ۶ هزار تا ۸۰۰ هزار نفر ذکر کرده‌اند.

در مورد تعداد سپاهیان عمر، بین تاریخ نویسان اختلاف زیادی دیده می‌شود. تعداد آنها را ۶ هزار، ۱۲ هزار، ۱۶ هزار، ۲۰ هزار، ۲۲ هزار، ۳۰ هزار، ۳۵ هزار، ۴۰ هزار، ۷۰ هزار، ۸۰ هزار، و بیشتر از آن تا ۱۰۰، ۲۰۰ و ۸۰۰ هزار ذکر کرده‌اند.

عده‌ای با استناد به روایاتی از دو امام معصوم، اباعبدالله، جعفر بن محمد(ع) و علی بن الحسین، زین العابدین(ع)، ۳۰ هزار نفر را صحیح دانسته‌اند.

این تعداد را ابن زیاد بتدریج به سرپرستی فرماندهانی نامدار یا ناشناخته به سوی کربلا می‌فرستاد. آنچه پس از بررسی در آثار مورخان در مورد نام فرماندهان و شمار سپاهیانشان یافتیم به شرح زیر است:

شمر بن ذی‌الجوشن ضبابی با ۴۰۰۰ تن

(مورخان شمر را اولین کسی دانسته‌اند که پس از فرود آمدن ابن سعد در کربلا به او پیوسته است. البته در روایاتی دیگر، روز ورود او نهم محرم ذکر شده و علت آن بازگشت او به کوفه و بازگشت دوباره وی است که شرح آن خواهد آمد.

یزید بن رکاب کلبی با ۲۰۰۰ تن

حصین بن نمیر سکونی(تمیمی) با ۴۰۰۰ تن

مضاهیر بن رهینه مازنی با ۳۰۰۰ تن

نصر بن حرشه با ۲۰۰۰ تن

تا اینجا با ۴۰۰۰ تن سپاه عمر بن سعد و ۱۰۰۰ نفر نیروهای حر بن یزید ریاحی، تعداد آنها به ۲۰ هزار تن می‌رسد.

شبث بن ربعی با ۱۰۰۰ تن

حجار بن ابجر با ۱۰۰۰ تن

یزید بن حارث بن رویم با ۱۰۰۰ تن

محمد بن اشعث بن قیس با ۱۰۰۰ تن

کعب بن طلحه با ۳۰۰۰ تن

سنان بن انس نخعی با ۴۰۰۰ تن

خولی بن یزید اصبحی با ۴۰۰۰ تن

عروه بن قیس خثعمی با ۴۰۰۰ تن

عبدالله بن حصین تمیمی با ۱۰۰۰ تن

مجموع این آمار رقمی حدود ۴۰۰۰۰ تن را به ما نشان می‌دهد. البته ممکن است این آمار یا آمار بیشتر از ۳۰ هزار تن به تعدادی مربوط باشد که از کوفه حرکت کرده ولی به کربلا نرسیده‌اند؛ چنانکه برخی از مورخان آورده‌اند مردم از جنگیدن با حسین بن علی (ع) اکراه داشتند. این زیاد هر فرماندهی را با تعداد نیرو می‌فرستاد، جز عده کمی از آنها به کربلا نمی‌رسید.

بلادری می‌نویسد فرماندهی با ۱۰۰۰ نفر فرستاده می‌شد ولی وقتی می‌رسید، ۳۰۰، ۴۰۰ تن یا کمتر از آن، همراه او بودند. این زیاد دیده‌بان‌هایی بر شهر کوفه گماشت که کسی از سپاه رویگردان نشود و اگر کسی قصد پیوستن به امام (ع) را داشت، آنها مانع شوند. فرمانده این نیروها زخر بن قیس جعفی بود.

از سوی دیگر به سوید بن عبدالرحمن منقری مأموریت داد که با تعدادی در کوفه بچرخد و هر کس را از پیوستن به سپاه تخلف کرد بیاورد. او یک مرد شامی را که برای طلب میراثش به کوفه بود، یافت و آورد. این زیاد دستور داد گردن او را بزنند.

این تدابیر کارگر افتاد و لشگر عظیمی به اختیار یا اجبار در کربلا مستقر شد که برخی چون «ابن جوزی» و «قندوزی» معتقدند تمامی آنها اهل کوفه بودند. «قندوزی» نوشته است بین لشگر عمر سعد هیچ کس از اهالی شام و حجاز و بصره وجود نداشته همه اهل کوفه بودند.

اما «ابن شهر آشوب» معتقد است لشگر چهار هزار نفری شمر، شامی بودند. قزوینی نظر ابن شهر آشوب را با امان نامه‌ای که شامیان برای علی بن الحسین(ع) آوردند، تأیید می‌کند.

حتی اگر بر اساس روایت دو امام معصوم (ع) آمار ۳۰ هزار نفری لشگر ابن سعد را صحیح بدانیم، این نکته مطرح می‌شود که آیا کوفه در آن زمان دارای چنان جمعیتی بود که مردان جنگجوی آن تعدادی در حدود ۳۰ هزار نفر را رقم بزنند؟

پاسخ این سؤال در علت‌های شکل‌گیری و تعداد تقریبی ساکنان اولیه شهر کوفه نهفته است.

شهر کوفه به دستور خلیفه دوم برای اسکان فاتحان و جنگجویان قادسیه شکل گرفت. عمر که قصد داشت این گروه را برای فتوحات بعدی آماده نگه دارد به سعد بن ابی وقاص، فرمانده قادسیه، دستور داد سرزمینی مناسب برای اسکان آنها بیابد.

خلیفه دوم پس از آگاهی یافتن از اسکان جنگجویان در کوفه برای ترغیب مردم دیگر شهرها برای پیوستن به جنگجویان کوفی، مقرری خاصی برای آنها تعیین کرد که فقط به آنها و کسانی که به آنها ملحق می‌شدند، اختصاص می‌یافت و این خود انگیزه‌ای قوی در مردم برای سکونت در کوفه ایجاد می‌کرد.

«بلادری» ساکنان اولیه شهر کوفه را، که از قبایل مختلف اعراب عدنانی و قحطانی (یمانی و نزاری) تشکیل شده بودند، ۲۰ هزار تن دانسته است.

«حموی» نوشته است خلیفه دوم به سعد بن ابی وقاص دستور داد مسجد کوفه را به گونه‌ای بسازد که گنجایش ۴۰ هزار سرباز را داشته باشد. وی در ادامه می‌نویسد هنگامی که زیاد حاکم کوفه شد، مسجد کوفه را برای جمعیت ۶۰ هزار نفری توسعه داد.

طبری در مورد جمعیت کوفه نوشته است، این شهر برای اسکان ۱۰۰ هزار جنگجوی طراحی شده بود. هم او نام اولین گروه‌های قبایل اسکان یافته در کوفه و محل اسکان آنها را در شهر، یاد کرده است. او از قبایلی چون سلیم، ثقیف، همدان، بجلیه، تیم، تغلب، بنی اسد، نخع، کنده، ازد، مزینه، تمیم، محارب، اسد، عامر، بجاله، جدیله، جهینه نام می‌برد.

البته اینها ساکنان اولیه این شهر بودند. بعدها قبایل دیگری به آنها پیوستند و جمعیت این قبایل نیز رو به افزایش گذاشته به همین دلیل خلیفه دوم به سعد دستور داد آنها را در هفت گروه تنظیم کند. این تقسیم‌بندی تا روزگار زیاد ادامه داشت. زیاد آنها

را در چهار گروه جای داد. پس از او، امام علی(ع) دوباره آنها را در هفت گروه (با تغییراتی) تنظیم کرد.

اگر گزارش بلاذری را با توجه به تعداد سپاهیان قادسیه نزدیک به واقعیت بدانیم، طبیعی است که پس از چندین سال، این آمار با توجه به مهاجرت‌های پی در پی و زاد و ولد قبایل ساکن کوفه به حدی برسد که جنگجویان آن در حدود ۱۰۰ هزار تن تخمین شده شوند.

علاوه بر اینها نگاهی به تعداد سربازان مختار بن ابی عبید ثقفی که به خونخواهی امام حسین بن علی(ع) قیام کرد، صحت تقریبی آمار ۳۰ هزار نفری لشکر عمر سعد را می‌نمایاند. بر اساس گزارش دینوری، مختار لشگری ۶۰ هزار نفری به فرماندهی احمد بن سلیط برای دستگیری شمر فرستاد.

منبع: اولین روزشمار جامع تاریخ عاشورا

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۳۱۸۹۶/اند-بوده-نفر-چند-سعد-عمر-سپاهیان-تعداد>